

SĒRDIENES

SPEKS

VELTA TOMA

91-30.507

Pēc pieredzes —
vīķim jāatkalina

"Kaut tikai spējam
dot ko doņamam,
nu kat' ko doņamam,
tīcēt, ko nuņamam!"

91. l. p.

10. 1° 73.

~~Torou to.~~

Vēlone

0
VELTA TOMA

SĒRDIENES SPĒKS

DZEJOĻI

1963 — 1968

1969 ○ GRĀMATU DRAUGS

B-1

Vāku zīmējis

Harijs Gricevičs

BIBLIOTEKA

291-30.507

Copyright 1969

by Velta Toma.

All rights reserved

I

VISS TUVAIS TĀLU
VISS TĀLAIS TUVU —

SUNISKA PAŠSARUNA

*RADIO ZIŅA: Vindzorā, Ontario,
pilsētas suņu sprostā sabojājies radio.
Bez mūzikas suņi nonākuši izmisumā...*

Spēlējiet, spēlējiet atkal
nāvīgi skumjo valsī,
lai es nedzirdu savu balsi
kaucienā pēc cilvēku
mīlestības
mājas ar pagaldi
dzīva koka —

Mūzikas roka
mani valdīs,
kad iemaldījies postā
nīkstu sprostā —
Ilgojos, lai melodijas
mani atkal sasvilpj
lai glāsta
lai baņo
pirms izlaižu garu —

Neona spuldzi
pie režģa sienas
un nailona kaulu pie purnā
atdotu par mūzikas sauli
romantiski maigu
vai vai džesīgi durnu —

Ar kreiso kāju kasīta pavēdere —
laizīta greizsirdībā sakosta auss —
metalliska smilkstēšana —
tava vai mana —
kā uguns posu
klusumu plosa!

Pirms kļūstu traks,
spēlējiet, spēlējiet atkal
nāvīgi skumjo valsī,
lai es nedzirdu
nedzirdu
nedzirdu
savas suņa sirds
balsi!

SAUDADE*

Ostas vārtos
rieta sārtumā
kāpdama krastā
jūŗa vārās —

Valgans vakara vējš
nes rūgti grūtus
kastaņu cepēja
pavarda dūmus —

Ostas vārtos
rieta sārtumam
pa pēdām
pilsētā ejam —

Saudade —
vienā mirklī
debešis violeti
skumjā tumsā —

Saudade —
nakts durvīs
skan dziesmā
un ģitares spēlē —

Saudade —
kad biju maza
un mātes
nebij mājās —

Saudade —
kad Tevis nebij
mājās un māte
bija tālu —

Saudade —
kad māte
Aizsaulē un Tu
tālu un nav
māju —

Saudade —
debesis violeti
skumjā tumsā —
viss tuvais tālu
viss tālais tuvu —

Saudade!

Zentai Mauriņai,
Lisabonā, okt. 1965. g.

* Saudade — portugāļu vārds ar izpratni:
skumjas, ilgošanās, grūtsirdība.

ČIKAGA

Nāk un iet tavos kontrastos
iekrāsota ik jauna tikšanās —
tava klusuma troksnī
ilgojusies atsakos
un kārdināta aizslīdu
pāri nemērītam bezdibenim —
smēlusi gaismu riekšavām
dzeņu cilvēka un zvēra
līdzībai savai.

Spožuma un posta
atkritumu dūmainās degšanas
un iemīlējušos scullēkta —
cilvēcības kautuvju un lopu
mīlestības —
Pikaso divsejainās sievas
eņģeļa un aitas profilos
iezīmētā

veidotā

cirstā

pilsēta neaizmirstamā!

Metals runā un jūt
Pikaso divsejainā sieva
ir dzīva, jo rūs —
spožumā uz ugunsdzēsēju tērpa pogām
un smaidā gurdo prieka meitu
sejās parādes ratos
atbalsim saucot: Čikaga!

Vējainā ezera un aizaugušo purvu
Mazputniņa triļļu un Daugavas Vanagu saukļu
jaunu cīnītāju un vecu bērnciņu
kliedošu karogu un sapņu par mājām
protesta un bijības
nacionāla bada un rijības
dievnamu un dievturu
Blaumaņa kopoto rakstu
un jaunu dzejoļu krājumu
dzimtenes braucēju
un tepat palīgā nācēju —
pelēko un raibo
pie pilna prāta
un plānprātīgo
sarkanbaltsarkano un
sarkano

balto

sarkano

gaisa jaucēju
brīvības saucēju
vilks lopos saucēju
dzirdīgo un kurlo

pro un kontrā
alus un Cointreau —
pilsēta, Čikaga,
tavu kontrastu mudžekli
viss sāk skanēt!

Tava trauksme nozog
mani man pašai —
kā ātrlaivas šķelta
ūdeņu vaga
tevī slīdu
rītausmas spīdumā
reklāmu uguņu
žilbušām acīm pavadīta —

pretrunu un pretstatu
apdullināta ik jaunu reizi
kā ar lopkautuves
āmura sitienu greizu
cilvēku mīlestībā
tēmēta un sista galva —
kā noteiktam stundu skaitam
ražota irbuļa spalva
taupīšos lai tevī izrakstītos —
kā simtgadīgs smilšu pulkstenis
kam smiltis laiku skaitot
vēl tek
tev pakaļ dzišos
atgriezīšos un būšu
nakts uguņu pilsētā

divsejainās sievas viepli
ar priekam upurēto miegu —
aiz manis tas seko
kā Pikaso sievietai rūsa.

Tavā ezerā un tavā milestībā
nedrīkst noslikt —

Jāvēro krasts un steiga
kur ugunis beidzas —

Izbrīnā brienu
pa tavu diennakšu
nebeidzamo ziedēšanu
neatzīmīgu un neatmodusies —
Vējš trenc ap taviem torņiem
sniega vērpētes gaŗas
kā skuju rakstā austus
kapu dvieļus balinātus —
Smilkstoši puteņa auri
pāršalc izbalējušu tumsu
dziesmā līdzī raujot
agŗa rīta dzīrniekus skaļus —
Vecuma vairījusies
jaunībai blakus eju
pa tavas mānīgās gaŗsmas deju —
sudrabainā kupenā
uguņu ēnu piebirušām pēdām zūdu
vīru balsīs
un iestīgušu auto kaucienos —

Tava klusuma troksnī
ilgojusies atsakos
un kārdināta aizslīdu
pāri nemērītam bezdibenim —
smēlusi gaismu riekšavām
dzeņu cilvēka un zvēra
līdzībai savai —
Čikaga,
Pikaso divsejainās sievas
eņģeļa un aitas profilos
iezīmētā
 veidotā
 cirstā
pilsēta neaizmirstamā!

VEDINĀ ZĪMES

*Romā, Panteonā, 1965. g., pa celtnieka vajā
atstāto griestu jumolu ielidoja zila putna spalva
un nolaidās ceļiniecei pie kājām. — Otra tāda
pati, dzejnieces sūtīta no Oklahomas 1968. g.,
guļ man uz galda...*

Tas zilais putns,
tā senā vieta —
spalviņa pieplok
pie klona cieta,

Debesīs veries,
cel to un brīnies —
putniņa zila
sveiciena zīme

Guļ man uz galda,
auklējas plaukstā —
atmiņā atvīd
Panteons augstais —

Senajā Romā
tūkstoši mūžu
etrusku mākslas
ap mani žūžo —

Senējie vārdi
marmora šķirstos —
spalviņa zila
putna, kas miris —

Tas zilais putns,
tā senā vieta,
vedinā zīmes —
uz Romu iesim.

Astrīdei Ivaskai

LOGI

Pa logu bērns
pasaulē, koks
istabā skatās.

Nav logiem kā debesīm
acis tik platas,
tikai atvēršanās tāda,
kas debesis rāda
pat cietumniekam.

Pilsētā satiku
koku nocirstu, lapu
pumpurus sariesušu,
blakus ķieģeļu kaudzei,
cementa maisiem
un katlam.

Vai jaunais nams
lai būtu aklis?

Bērns pasaulē,
koks istabā
pa logu lai
nesaskatītos?

MĀTES DIENAS PUĶU TIRGUS

Mātes dienas tirgus,
kad bērni un bijušie bērni
ar naudas izdošanu sirgst...
Kad puķu tirgotāji
jau no rīta par puķu
pietrūkšanu baidās,
kad tālruņi un telegrammas
mīlestību

mātēm un

mammām

steidzīgi pieteic

piecu,

desmīt,

piecdesmīt

dālderu vērtībā —

Āizmilzdams āru,

augdams galvām pāri,

caur Veikala durvīm,

ko bērni stāvgrūdām māc,

(sīkās saujās mātes dienai

cūkas bankā sataupītos

centus žvadzinot —)

zobus baltus kā sunim

zirdziski atņirdzis

JA ES GLEZNOTU

Ja mana roka vadītu otu,
es virteni seju un ainavu dotu:
aizmugurē saules mirgā āres, govis bizo,
vidū ganīte pakulu patsām bizēm,
bālu vaiģu, izbrīnu acu lokā,
smilgu ar savērtām zemenēm rokā...
Bez rīkstes, vijamu vanagzirņu vainadzīņu —
Vakarā uz jaunā Bleša sēdētu viņa,
aiz bailēm lūpā kožot,
bet brāļiem pakaļ auļos jožot
zirgus upē ar baltu miglas pienu dzirdināt.

Pacauģšai liktu vasaras klētiņu aizmugurē,
jasmīnu klēpi no lieveņa priekšas lai tura rokās
vai zirgudārza mežarozes
vai riekšavas mālābolu
vai krasta lazdu riekstu...

Klēts iekšskatā linu palagu ar saules smaržu
uzsegtu sūrstošiem siena laika pleciem —
dziļi naktī viņa ar māsiņu čukstētos,
brīžiem sirds bailēs skaļi pukstētu —
klētsaugšas šķirstā žurkas jandaliņu diētu
līdz tālu un reti suņi rietu —

Uztrieptu smilšainu Jēkabpils ielu,
ģimnazijas Balto, Sarkano un Žīdu māju,
Internātu, toreiz milzu lielu,
pusaudzes izēstu mājturībnieču ievārījuma podu
liktu aizmugurē par negodu
kā lielu pieci mīnus uzvešanās
par iešanu uz kīno
direktoram atļauju neizprasot.
Trieptu debesīs Daugavu, ejot ledum,
salu ar ievām, kur lakstīgalas nedus —
meiteni visa izsalkušu, par bālu, par tievu,
reizēm niķu pilnu Tomiņu,
atkal sapņainu, ar ātri mainīgu omu —
naktis pēc pazaudētā tēva raudot
mīlestības sāpju nojautās.

Liktu ēnoties Rīgas torņiem, namiem lieliem,
Grīziņkalnam tuvam, Krāsotāju ielai;
smudra meitene vilktu ragaviņas
no stacijas ar mātes sūtīto maizi no mājām —
Sniegā sabristās, nosalušās
Dailes teātrī vakarā viņa sildītu kājas
Dievu un Cilvēku gaismā, Trejmeitiņu dziesmās,
Milas un Viltus liesmās.

Pilsēta un lauki juku jukām irgotu —
sejas, viepli, vārdi, jūtas
gan iecirstas, gan smalki šūtas
ap meiteni klejotu kā tirgū —
meklējot saimnieku, pērkot pūra zirgu.

Atrastos Jāņu zāļu klēpis
it kā Daugavmalā, it kā mūsmāju pļavu galā:
sieru, sieru, alu, alu!
Zilzāļu vainagā, naktsvijolēm saujās,
ozola zarus, pīpenes kā Gaujā
kaisītu Susējā — līgo mana jaunība!
Bizēm ap galvu, jauna mēness
pilnatņu vaiņu
gandrīz kā māte jaunībā maiga...

Sarkammelnos kaķa dārdos
vilktu viņai apkārt asiņu švīkas,
dārgu kritušo vārdus, rokās izmisumā dikas
par žēlotājām padarītu, asaras lietu —
bāliņš kaķā ietu...
Kritušie, dzīvie, mocītie, brīvie —
Berlīnes drupās par ziemcieti
sevi pazītu nepazudusi bēgle,
posta gaudās un klusumā
ar akmentiņu un šķembu pagalvi dusot —

Vai rakstīt milzu burtiem: MĪLESTĪBA?
Vai aizmugurē rādīt dzimtenes kapus — brāļi,
māte, mīļie dus tai zemē un smilti, tālumā.
Nāve nāk tikai viņas dzejā,
skatiet rozes rokās, smaidu it kā bērna sejā —
Aizsaules nojautās, drosmē aiz bailēm
kā spriksts pelnos viņā neuzdota cīņa gail.
Laikmets ir kroplīgs, baigs,
uzgleznots vairs nepatīktu viņas vaigs —

ģiedrās sākuma saules plūsmas,
kas gaismā garoja, ritmos plūda,
skaldītos atkal kā rūda —
viela un veidi, bez jūsmas,
kas piemīt pabeigtībai.

Viņa izskatītos it kā par jaunu
aizsākta un nepabeigta izteikt —
starp labu un ļaunu,
starp sākumu un beigām,
naīva meistara sasteigta —
uzminēta, bet nepateikta —
par četrām ganu vasarām,
par mākslas kalnu stiklā,

acīm aiz laimes miklām,
bēdu bagātību, zaimiem,
dusēšanu mīlestības zelta dūnās,
klaiņošanu basām kājām sūnās —
plecos skuju rakstā austu vilnaini
un saujām ezera oļu pilnām
viņa kāptu iz audekla ceļā uz mājām —
kuŗu nav,
ne te, ne tur.

PAR SĀPĒM

Āvizē melns uz balta:
zinātne uzgājusi jaunas zāles —
nākotnē bērni dzimšot bez sāpēm,
mātēm tobrīd' lasot joku lapas,
vilējot nagus, skatoties
slepkarvu filmas televīzijā...

Hm... pāris desmit gadu pēc tam
lasīsim tās pašas avīzes sludinājumu ailē:
no mēģenē uztvertas spermas ieņemts,
mātei bez sāpēm dzimis, jauneklis
vēlas iepazīties ar jaunavu,
kas tēva un mātes
mīlestībā tapusi, sāpēs
dzimusi — kādā tālā mazā atpalikušā
tautā un valstī.

Vai nākotnē kaņķos un kausies
bezsāpēs šai saulē nākušie
pret mātes vaidos dzimušiem?
Ātsāpināto tūkstoši pret
dzīvē sāpot laisto
miljoniem?

Kuņi būs nejutīgāki,
tie, kas bezsāpēs sargāti
vai vaidu apdvestie?

Kuņi būs stiprāki,
gudrāki, ļaunāki,
neprasāt — labāki,
tāda vārda leksikonos
trūks, tāpat kā jēdzienu:
Māras pirts,
pādītes dīdīšana,
saru pēršana,
raudzības —

Nesāpētāja cilvēce —
remdenībā izspļauta
svešuma tiesa!
Apgarotai miesā
gribētos atdzimt tai
tālajā zemē un tautā
no stipra tēva un jaunas mātes
mēness pilnatņu ievziedu nakts —

— Kur Māriņa basa tek
zelta slotu padusē
pie jaunām sieviņām
grūtajās dieniņās —

No mīlestības
sāpēs atdzimt.

MANS KRUSTDĒLS UN DINOZAURI

No skolas iznākot sestdienā
ar krustdēlu sākas nedienas.
Zilajām acīm dzirkstot
viņš satver mātes pirkstus:

— Tu solīji, kad sestdienas
skola būs cauri,
mani vēst uz mūzeju, kur dinozauri!

Viņi iet. Iela, autobuss, trami
zēnam šķiet neievērojami.
Tikai karaliskā mūzeja
kāpņu uzejā
kāpdams pus skriešus
viņš mudinā tieši:
— Ātrāk! Nu, iesim! —

Pirmajā telpā viņš viebjas,
izstādītie akmeņi tam riebjas —
kam tādus te rādīt?
Vasarā pulka pie ezera...

Āugšā! Gaišā un plašā telpā
zēnam uz mirkli aizraujas elpa,

ieraugot vairākas tonnas
dinozauru skeletonu —
pret plašo logu ielaisto
sauli slaidās
milzeņu mugurkauli!

— Nē, nē, nē! —
kiedz krustdēls,
ķerdamies mātes piedurknē:
— Šie dinosauro
ir cauri!
Rādi man tādus
ar ādu!
Dzīvus, kas čāpo un lokās! —
Viņš teic,
un ņēmis māti pie rokas,
steidz
uz mūzeja
karalisko izeju.

II

SMILŠU ROKAS MANI TURA
SMILŠU MUTE MĪĻUS VĀRDUS DOD.

PARADĪZE BIJ JAUNA

Paradīze bij jauna,
kad es biju jauna —
ar jaunu Ādamu, zalkti
un jaunām ābelēm un ievām
pavasārī —

Viss jauns, jauna Dieva radīts
ziedēšanai.

Ieva?

Arī viņa jauna —
Ieva no Indrānu
un Aijas lapas pusēm,
uz pusēm
no laba un ļauna.

Kad es biju jauna,
grēks vēl nebij dzimis —
mācījāmieš no galvas
vārdu: mīlēt.

Koki no ūdeņiem,
Ādams un Ieva no kokiem un mākoņiem —
cits no cita noskatījāmieš ziedēšanu.

Augļi un sēklas un dzīvība
aizmetās sasi
un sulu un saldmes pilni
siltās vasaras naktīs brieda paši.
Kad es biju jauna,
ziedēšana un ienākšanās bij māsas —
dzīvība septiņās dārdedzes krāsās.

Rudeņo. Pār kreiso plecu
spīd mēness vecs —
Ābolu raža šogad bij liela,
pietiktu gaŗai ziemai.
Tikai — vārti noslēgti
ar tēraudu atslēgu smagu.
Ābolus, kas nokritīs,
nevarēs pat zagt —

Tuvojas nakts
un manas paradīzes vārti ciet —
nezin', kur slēdzējs
klīst, klaiņo un iet.
Neatceros, kuŗā pusē vārtiem palika
Ieva, Ādams un zalktis —
viņi bij pliki.

Sarmo. Drīz snigs un sals.
Zara galā
ābols sārtais
pāri paradīzes vārtiem
stings balts.

JĀSATIEK

Marisa Vētras piemiņai

Kādudien'
dziesmu aizsauc Dievs —

Sēras sievas
melnas lentas sien
baltu rožu vītnes pin
Tevi dziesmas vārdā min —

Sēri vīri
daino jauno dienu savu
dziesmas Tavas —

Sēru ziedu klēpjus
mūža mājas Tavas
sliexnim pāri liek —

Jāsatiek
nāvē mīlestība jāsatiek —

Āpkārt neapietu jāsatiek
pāri nepārkāptu jāuzskata —
vidū veļas Veļu upe plata
saule palos zelta laipu liek —

Ilgāk gaidīt laika nepietiek
nāvē mīlestībā jāsatiek —

Sēru sievu
sēru ziedos
sēri vīri dzied —

Mīlestībā nāve jāsatiek.

SONETS AR KODU

Tavs augstais pilsēts spoži aizdedzināts
ar simtiem gaismas gadu mirklī vienā —
šai naktī saules sārtā aizkurināts,
kad tumsai spozmi uzbūrusi diena.

Nāc, netopi no dzirkstīm apžilbināts,
mūs liesmas saista staru pavedienā —
ne pilsēts deg! Pats esi iekveldināts
pār blāzmas lauku mirkļa pārskrējienā.

Vai kādreiz sajūtīsim dūmu dvesmu?
Zem kailas liesmas slēpās tie, kad bijām
kā uguns paši baltu šautru vijās
uz svētku sārta, saucot: gaismā esmu!

No dienas naktī spulgā spīdēšanā
Tavs pilsēts degot jumjas ceļā manā —

Slij laikam pāri saules staru sija.

Čikagā, 1962. — 1968. g.

ROMANTISKS ĪSAIS SONETS

Sarkanu rozi starp grāmatas lapām
dzejniekam jaunam dāvāja tā,
sarkanu rozi starp baltajām lapām
pusnaktī mūzikas piešalktā.

Samulsa spēji šis jauneklis maigais,
sašķelvinājās kausā tam vīns —
apklusis mulsi viņš pietvīka vaiģā.

Smaidīja viņa: tu mūžību manto,
ilgi pēc manis vēl rakstīsi pantus —

Sarkanu rozi man likdams uz kapa.

SARKANĀS GLADIOLAS

Tev pieder mana pilsēta
ar naksnīgām ielām, lētiem
tirgiem un dziļiem parkiem —
Man tu solies ar sarkanām
milzu gladiolām nepārziedēt
septiņas mūžīgas dienas.

Kvēlainā gladiolu
ziedēšanas burvība
kā Lieldienu zaķa kurvis
ar spoži sarkanām olām
bērna ticīgam priekam
nepārziedēt liek —

Mums nevajaga nevienam
nevienu cita,
tikai sarkano gladiolu
ziedēšanas solījuma
un vienam otra,
vienam otra bez mitas.

DIVĀS GAIŠMĀS

Viņš neskūpstīja
viņu zem kļāvām,
tām ēnas vēl nav —

Viņš neskūpstīja
viņu zem liepām,
gaisma tiepās
un spulgoja spalga —

Nakts atplaiksnija
divus kā vienu
ēnu zem gaismas,
kas viņus sedza —

Zem gaismas viņš
skūpstīja viņu —
tās acu zīlītes
melnas un lēnas
plētās kā mājas
gaidīt atstātās durvis —
iegājis paliec.

Divās gaismās
tie atspīdēja
brīdi viens otra
acīs un naktī.

ROKIJU KALNOS

Linarde Tauna piemiņai

Tāpat kā dzīvē
tikai saskatāties —
esot tuvāk
vairs nesarunājamies.

Kalnu galotņu
sniegotā augstumā
Tevi vīdu
torņu smailēm skāvušos
reibumā bezbailīgu,
Dzejniek —
Mūžīgais mākonī.

Tu plūsti, es steidzos —
sākdamies un beigdamies.
Reiz būs Tevi augstumos jāpanāk —
sataisīšanās
Tev vairs nevajag
lai tuvotos mākoņu mājokļiem —
Tu staigā pa tiem
pats Mūžīgais mākonis.

Stāvot blakus
tai pašā takā,
kuŗš pirmais ies,
atskatījies ieraudzīs —
stāvējis tuvu
un vientulis —

Mūŗīgais mākonis
to paŗu vēju
tās pašas elsas
sniegotā augstumā —
Elles ķēķa drūzmā.

VĀRTOS

Viss ir pārkārtošanās
kādos vārtos,
kur gājienam
tālāk slīdot
brīdi apstājamies.

Gaismu aizpasaulīgu
aklām acīm
beidzot piedodot
mīlestībā iedod
visuma Dievs.

SMILŠU MĪLĀ

Smilšu rokas mani tura
smilšu mute mīļus vārdus dod —

Piepulcēšu tev savus dzīvos,
bet tevi nepazīs mani mirušie —
tu nekad nesatiksi viņu tuvību
manās domās un sapņos.
Čuksti aizapziņas valodā —
atmiņu aiznāves svētums —
dzīvajai, ko mirušie mīl.

Smilšu saule aizmilzusi
zemes mīlestības daļu —
smilšu rokas mani tura
smilšu mute mīļus vārdus dod —
neatrodama dzīvībā visa,
ne visa nāvei saderēta,
neatnākdama stāvu ceļā.

Naktī, kad tev solišos
solīties
starp tevi un mani stās
mirušais, radis sargāt
savu reiz dārgo daļu —

No rīta tu nezināsi,
kas mani tev aizliedzis —
klusums klausīsies
smilšu pulksteņa soļos —

Nevaicā, kur kāzu gultu klāsim —
kapos!

Sastapusies pirms tevis
bildināta —
smilšu rokas mani tura
smilšu mute mīļus vārdus dod —
sapnī skrien smilšu sirms zirgs
izmin manu rožu dārzu
tavā šīs saules sētā —

Kapu kalna ravētāja būšu
zemes mūžā —

smilšu saule aizmilzusi
zemes mīlestības daļu.

DIENĀ, KAD RUDENS SĀKAS

Zem tevis nāvē
dzīvība dus,
kapsētas kļava.

Purpurā tavā
galotnē spalgs
salnas dzelts sārtums —

Palicis pāri
neizdzerts malks
dzīvības alku.

III

UZ AKMENS ŠŪT MEDUS KĀRES.

SVEŠĀ DĀRZĀ

Ūdens debesu
saulē ziedu krāsā
un apsei trīsas
jaunajās lapās
un akmenim siltāks
kā man vaigs —
kā varējis viss
kopš vakardienas
tikties

saskanēt

atspoguļoties

palus iznesušos
debesu ūdeņos —
teic tu!

Nemeklējot zem vecāsmātes
paradīzes ābeles tikāmies —
zieda īss brīdis likās
no mūžīgām mājām
līdz svešatnes nekurienei.

Visos vārdos nenosaucamo nakts
skaistumu mironīgs mēness blāzmo —
ēnas no atspīdumiem

ūdenī gaisma glāsta —
vai tu no manis?

Rīta putns vēmeļu vīna krāsā
no Quercus Borealis
bārkstainiem ziediem medus rasu
melnā knābitī lasa —
zelta vai ziemeļblāzmainas
birs sarkanam ozolam zīles?

Dārza vārtos ziedošu pāva asti
pret trejām bērza bārbaliņām
tielēdamies izmainījām —
izaugs āriski bērzi
meijosim trejdeviņus
Vasarsvētkus —
pie klēts duru
pie pagalvja
pie pūra lādes
šalks jaunā šalkšanā
manas senās dienas.

Plaukšanai šonakt zaros
pukst sulu pulsi —
gaistošu soļu takti
pret nakti
kāds putns dzied mulsi:
laime ir mīlestība
mīlestība ir sāpes —
kāds putns dzied slāpis
gaistošu soļu takti
pret pavasari un nakti.

Kaledonijas kalnāju
likšņainās lejās
lauztās ievas tvam
vēsāk nakts
ēnainā istabā —

Kvēpinādamas grūtu
rūgteno dvašu
tvīka saujās man
vakar vēl
ziedošās kupenas vizinot
debesu Daugavā —

Ai, ievoti pali!
Jaunas balsis
sasaucas senās
laidavās.

* *

*

Liepas zied un bites medus dūc,
ne aizsniegtu zaru nenoplūcu —
Smarža plīv un ielai pāri tvan,
nolaidusies paliek logā manā.

Liepas zied un tavā ceļā māj —
tālu ilgi bijis pārnāc mājās,
gaidu te, un saule logā kaist
kāpjot debess vidū spoži skaista.

Liepas zied un saule debesīs —
kurp tu mani cēlis aiznesīsi?
Liksi liepu lapās guldināt?
Zaru šūpās vējam gulta klāta.

Vasara ar liepas ziediem māj —
nācis, mūžu paliec manās mājās.

Pret sauli ziedēja dārzi
svešādā košumā, smārdā —
viss man, es visam bez vārda.

Pie nama ēnainā mūŗa
biŗu spiets pieplacis dūca —
vai medu no akmens sūca?

Nav mātes — minēju jausmā —
spietam, ne bēgulim, bāram —
uz akmens šūt medus kāres.

Pret sauli kāpu pret kalnu
svešādā košumā, smārdā —
vien bitēm zināju vārdu.

Saule tā pati, jūra dūmakā,
debess, ko skatu svešā klaidumā.
Jaunam citrona kokam piestājos,
augļi zeltaini zaros šūpojas.

Purinu kā reiz vasaras ābeli
mūsu istabas galā, būdama bērns —
Ripo mauriņā auglis gatavais,
senā ainava aust kā sapnis man.

Dziesmā sērdiene mātes sērojas —
krastā klaidajā atbalss atklīda.
Saule tā pati augļi rotājas,
mana vienīgā zeme tālumā.

Siltā atvasaras naktī
vīna kalnā mēnesnīca kūst
saules nogatavinātās galotnēs.

Akmens mūris pārjumjas ēnai,
kur bez takas nācis
stāvi neaicināts —
jauna vīna slāpēs.

Gaismas uzplūdiem kāpjot
dienas dāvāto saules klēpi
mēness naktij daļa —

blāzmā skalojas
vīna kalna klusums.

10. X. 1965.

Stāva kalna
dvēseļu dārzā kāpjot
nokaļņis pretīm ar
pilnu vakara
slauciena piena spaini
no ganībām nāk
zemniece un Dievpalīgu
dala —

Debesup tiekdamies
torņi zvana Āngelus —
rieta košumā
dābola atāls zied
dvēseļu dārza
ceļmalās —

Sakņupusi kapliča
sirmu sūnu vainagus
atslietus krēslainos
kaktos glabā karā
kauto dvēseļu slavai
Šaisaulē —

Ir vēls, ir vēls
Veļu mēneša vidus —

uz kopiņām sveces plīv
bailīgām liesmām —
Dievpalīga vajag,
lai dābola atāls ziedētu —
brīnuma,
lai ienāktos sēklas —

Austrijā, okt. 1965.

Divu tauriņu
likloču deļa
zelta spārņģalus
trīsinoť tģksmģ —

Rotaļģ raitģ
vijģ vilnijot
saskarģ bģgot
tuvģk traucoties —

Bula baltģjģ
dienvidus svelmģ
dzelme debesis —
noslikstot saulģ.

Dzintara lāse
vasaras zieds
roze dzeltenā
rasaini spoža,

Tiekoties apmāj
šķīroties tvan
saules vasaras
košumā pilnā,

No saules laista
uz sauli lidus
ieviesi gaismu
vasaras vidū.

Pa tumsas taku nāc
mēness pilnatņu dārzā,
kur gaisma kā kaila sieva klist
un viņas baltums nakti gremdē ēnās —

Āpklusušā dārzā nāc
pa jūlija saules dienā
sasilušu nakti —
acis pamanīs tikai baltus ziedus,
sarkanos karstām rokām jāsatausta
spodrā sudrabā iecustus —

Tā, ko tu satiec,
nav tava māsa —
tā, kas tev blakus iet,
neved mājās —

Maldāmieš pa mēness
pilnatņu dārzu
ziedos reibušām acīm —
kur gaisma kā kaila sieva klist
un viņas baltums nakti gremdē ēnās.

* *
*
Rudens nakti pirms salna
glāsta un kož
pamirdz neļķei ar smaržu
stars sarkani spožs —

Pamirdz aiztvanot tālu
lidodams gaist —
mēness apdārza bāla
atspulgā kaist.

Vai sudrabetas strūklas smejas
vai dārzā smaržu vilnis lejas
vai aizsapņojies putns dzied?

Vairs nezinu vai iet vai palikt —
nāk laime lūpas lūgsnai salikt
un klusums asarām liek smiet.

Teikt ardievas tev nepaspēju —
nāk nakts ar negaisu un vēju
un zibens gaismā rozēs zied.

MASKOKĀ

Zils vilnis pārslīd krūtīm
zaļš čiekurs kļaujas saujā —
vēju glāstīta
akmeņiem ļaudamās
ūdens atspulgā
ciedru pazarēm skaņos —

Koku sašalkšanos —
ozolu basus
egļu altus —
dzelmes atvēšanos —
gliemežvākus brūnus
oļus baltus
vasaras dienas
pūrā lieku
mirkļa priekam.

Kā tu varēji nezināt
ka esmu tavs vien —
krūtīm pieglaudies
vilnis zib un skrien —
nekad nekad nekad
lai neatgrieztos
tas pats
tāpat.

VIDUSJŪRA

Zaļi spožā zilumā
sudrabotu vīli
putas šalkdams pieplaka
vilnis klintij — mīli?

Vilnis vilni pāršalca
skaudams stāvo klinti —
grima visi, mūžību
zina tikai ģintis.

Valga vizot stāvēja
nemainīgi viena
klints, un jūra gulgoja
saulē visu dienu.

Zaļi spožā zilumā
sudrabotu vīli
putas šalkdams pieplaka
vilnis klintij — mīli?

21. X. 1965.

PIECI PUTNI

Pieci pelēki putni
salaidās saulainā kalnā
sasēdās saulainā plaukstā
akmens milzim —
ēda no zemes rokas
dzēra no zemes delnas
dzīvībā sildīdamies.

Pieci pelēki putni
plaka pret sarkanu rietu
vējaina vakara eglē —
zarus šūpoja spārni
blāzmas vizmainā spozmē
tumsas taustekļu tvertas
balsis baiļojās nakts.

Pieci pelēki putni
slēpa galvas zem spārniem
vējavu žūžota miega
spožā sapnī —
mēness skaidiņa sīka
trīsēja egles ēnā
saullēkta iedegšanai.

ZILIE SĪĻI

Lietū

Lielā melnā egle likst smaga,
sarkanai kļavai lapas pil —
uz lieveņa margas lietū
gaidu debesi zilu.

Aizburbuļo ūdens man pāri,
spārņgalos piles lejup lās —
zilais spalvu spožums tumsis
mirkst bezgala lietavās.

Nekas mani neapsedz saudzot,
neveņas nama loģi ar' —
sakļāvis spārņgalus gaidu:
sauli, Dievs, debesis kar!

Manai mātai Lucijai

LIDO

Zilais sīlis zīļu kliegz,
lido zelta sila malu.
Rudens ražu rokas sniedz —
tveŗot dodu, ņemot dalu.

Velti vairies, velti liegz,
zudis viss, ko neizdalu —
zilais sīlis zīļu kliegz,
asni izcieš ziemas salu.

Zilais sīlis zīļu kliegz —
zaļo dīdzis jaunais dziets.

GATAVĪBA

Gatavi maigumā ris
augļi no koka —
steidzas ražu atraisīt
dievišķā roka.

Auglim, gatavam nav
savai pilnībai vaļas —
nepaliek kokā tas
nepaliek lapas zaļas.

Gaida plūkšanu reiz
visa dzīvība pilna —
vai tur nesauca jau
Aizsaules zaļā dzilnā?

Rokas pastiepis tveņ
varbūt turēsi tuvo —
tava dzīvība vērts
visu, ko dodot guvi.

Gatavi maigumā ris
augļi no koka —
steidzas ražu atraisīt
dievišķā roka.

VASARAS CIEMOS

Baltie dzidrie āboli ar bāli zaļām ēnām
gatavi būkš zālē, zaros briest sāsie.
Skalu kurvi uz rokas staigā saimniece lēnām,
saulē apskurbuši dip mūsu soļi basie.

Skābos ķiršus virsūnēs pēc strazdiem nogaršojam,
pazarēs spīd jāņogu ķekari jau saldi —
ražā sākusies dabā, bulais siena laiks projām,
likst smaržās, medū, sulās visi zemes galdi.

Zilā peldu kubulā kā rudas raudas zibam,
launagu kļavas ēnā nes māsiņa jaunā —
zemes doto labestību līdzī paņemt gribam
aizgūtnēm notveŗamu ceļam kājas aunot.

Spoži sārta, pussasa milzu ķiršu oga —
brīnāmies, lūk, palsā miġlā saule slid lejup.
Dienu tvīkuši, kāroto veldzi rasai zogam —
pilns mēness smīn ar vasaras ābola seju.

*Peizes ģimenei, Saginavā,
1964. g. jūlijā*

IV

PAMĀTES ZEMĒ
SĒRDIENES SPĒKU
DODI MAN SVĒTĀ
LATVIJAS MAIZE!

DZIESMOTAIS SPĒKS

No laiku laikiem
dainotās dziesmas
slēpj zinšu tēlus
zīmolos viedos,

Ceļ jaunā jausmā
aizredzēt tālu
aiz kapu miglas
grimušo gaismu,

Sauc balsis ģiedras
aizskanēt augstu
pār jūras jomu
dzīvības krastos,

Dārgs lejas asins
mūžsenai vainai
ar dziesmas žēlām
tēvzemei slacīts,

Spožs plešas karogs
asinīs skalots
ar dziesmas brīvi
raisīties gaisos —

No laiku laikiem
dziesmotā spēkā
sauc brālis brāli
tālumos tikties.

ZIEMAS SAULGRIEŽOS

Ar klusumu baltu
Saulgrieži nāk,
ar ķekatu dziesmām
un prieku.

— — — — —

Cauri siliem naktī zili bālā,
skanot zvārguļiem kā viņā ziemā,
pāri trejdeviņiem sniega vāliem
sauksim senus, tālus svētkus ciemā:

Sarauksies tumsā diena īsa,
istabā ienāks kupla egle —
stātīsim kviešu kūli stāvus,
vārīsim ķūķēs cūkas kājas,
viducī galdam galvu liksim —
pelēkos zirņus grābsim bļodā,
pīrāgus brūnus siekā bērsim —
(cienasta tiesu skapī slēpsim
čigānus mielot trešā dienā!).
Svētība pirtī metīs garu,
debesu gaisma sniegā staros:
Saulgrieži griežas vidū naktij!

Pāri svešam laukam
vēja šalkās balss
senā dziesmā atsauks
sauli ziedēt salā.

Zila gaisma
baltā sniegā —
aizzūd baisma
maigā miegā
ziemas saules
sapnis nāk.

Staro debess,
zeme staro,
Saules koks pār
tumsu zaro —

Āizzūd baisma
maigā miegā —
zila gaisma
baltā sniegā
saulei lecot
starot sāk.

* * *

Bluķi stāvā kalnā veļam,
dziļā ziemas tumsā
līdzinām saulei ceļu.

Danci vest un dainot mākam,
gaišu guni kuŗot
ķekatu dziesmas sākam.

Balta kaza ledu bada,
šķīŗas tumsas sili —
atceļu saule rada!

Lec, kaza spoŗiem rāģiem,
lec, kaza, asiem naģiem!
Izmin sniegu, izmin ledu —
dancodama sauli ved!

Taps diena gaŗāka
par vienu spŗīdi,
par īsu brīdi
balta kaza kalnā kāps.

Bluķi stāvā kalnā veļam,
dziļā ziemas tumsā
līdzinām saulei ceļu.

LIELADIENA AUST

Lieladiena aust un staro
no trejdeviņām šūpolēm
tālās bērnu dienās
debesīs sviestām —
augstu līdz saulei!

Sīpolainas kāpj un garo
no apkvēpušiem katliņiem
koka pavārnīcās olas —
par šūpuļu kāršanu!

Māla krūzē plaukst un zaro
no upmalas vītoliem šķīts
(samērcējot kājas)
pūpolu klēpis —
apaļš kā pūpols!

Lieladiena aust un staro
no trejdeviņām šūpolēm
tālās bērnu dienās
debesīs sviestām —
augstu līdz saulei!

VIEDAIS

Dzīvības dvašā
dainojot dziesmas
ieraksti ciltszīmi
mūžības dorēs,

Ātbalsi dzirdi
senajās audzēs
kā dzīves ritumu
nākotnē tālā,

Tēvzemei zūdot
īstenās mājas
zem saules rodi
pilskalnu zintīs,

Āpvāršņu blāzmas
starainos vējos
dzied tava dvēsele —
mūžības bite.

*Jāņa Veseļa piemiņai, 1964. g.
Veļu mēn. 10. dienā, Kalamazū*

PĒC DIVDESMĪT GADIEM

Nav viena cēliena diena, mēs —
divsejaini viepļi ķekatās kļīst
rāpdamies atmiņu galotnēs
medū mērktu bērnības ikšķi zīst.

Īso nakšu ligotnes. Kapenēs
dzīvības vainagi un laime vīst —
četri vēji atmatās postu sēs,
pusdzīvotais mūžs sāpēs sevi nīst.

Manai tautai bija labākais velns,
derībās vīla to latvju Dievs —
verģus pīckā kungs sarkans un melns,
brīvie lai līdzī lec modušies.

Sveši dziesmai vārdi, meldīja klus —
dziedonis pilī stingst apbūries.
Pasaku zelta putns aizlaidies —
Gaŗā pupa nokalst. Sērdiene dus.

Šie stilbi auti melnās tīkla zeķēs
tik ļoti salst, jo nezin' aiziet mājās —
kad ganos rīta rasā sala kājas,
tās sasildīju karstās govju leķēs.

Kur Jāņu vainags? Svešas rozes klājas,
skāņš maiks, kas briedis vīna ogu ķeķēs —
top rūgta mute, notrulināts prāts.

Mūžs aizgūtais, lai topi nicināts —
vai es vai manā vietā klaiņo kāds,
kur vēl meklē manas dzimtās mājas?

SĒLIJAS ĶONIŠS

Kā vilku vilksne velkas gadi klaidā,
te, svešatnē, bez dievainēm man klimt —
ne laiks jau mirt, ne jau no jauna dzimt,
vēl ilgstu Sēļuzemes rīta gaidās.

No lepnām lūpām nedzirdēsit vaida,
kad sūnākļos un silos žēlām rimt
zem maskāļiem, to vesels melnais simts
šo saules zemi murgos māc un baida.

Viens veņos visā, lēnām atkāpjoties,
tai pasaulē, kur Vēdas viedi valda,
un satikties ar senčiem tēlos protu,
man sena ķoniņiene māj un malda —

Vai drīz, vai mītos desmīt saules griežu,
kad brīvos Sēlas kalnos vilmis mieži,
es dzīvs vai velis steigšus mājās iešu.

Jānim Dārdedzim

ŠŪPUĻA DZIESMA SVEŠUMĀ

Sivakas birzē tavs tēvs cērt šūpuļa liksti,
nolaidis līganu bērzu, meijai kas auģa.
Aizmidzis mātei pie krūts uz Latviju drīksti
pirmajā sapnī iet raugos, pats lolots, raugāms.

Piedzimis verdzībā tēvs ir brīvības dēliem,
pirmajā kļiedzienā skan viņa ilgotais: Lā! —
Latviju lūko saukt gars, kas mantojis tēlus:
Lāčplēsi, Sprīdīti un Brīvības jaunavu.

Šūpulī lolots, bērns, dusi, lai ziemeļi dzied
māmuļai līdzī tev dziesmu žūžojot aijas.
Pasaules tāles pie tevis ar labdienām iet,
dzimtenes sapnis tev aizstās pasakas, paijas.

*Mārtiņam,
krustdēlam Sibīrijā,
oktobrī, 1964. gadā*

LATVIJAS DIENĀ

Brīvē uzausa teiksmaina
no kapenēm vecām,
no pilskalniem seniem
un rotājās trejkrāsu
saule — kareivju cepurēs.

Un tu piedzimi, Latvija,
no dzejnieku sapņiem
uz kareivju šķēpiem
un asinīs mazgāta
balta staroju brīvībai.

Un mēs pušķojām lepnumā
ar Jāņunakts vijām
uz varoņu kapiem
un pieminot svētījām
tavus upuru ziedokļus.

— — — — —

Svešuma tumsa sedz acis,
neatceramies gaismas,
brīvību mūsu kopš raka
austrumu viltus baisma —
svešuma tumsa sedz acis.

Un zemes svētums sāk bālēt,
tās zemes, kas radija mūs.
Un dilstot tālumā tālā
mēs gulstam nīcības vālā
kā smiltis, ko vēji pūš.

Mēs spēka vārdus vēl gaidām,
lai viesuls pār jūrām tos nes.
Dzird viņu šļakatas vaidam:
nav gala lūgsnām un naidam —
vēsts šalko no dzimtenes.

— — — — —

Lūgsnā un naidā tiekamies,
mēs, izklaidus tālie,
ar varoņiem, vergiem
un Āizscules viesiem
tavas mūžības ticībā:

Un tu atdzimsi, Latvija,
no sērdieņu sapņiem
uz mocekļu rokām
un asinīs mazgāta
balta starosi brīvībai.

VĒLĒJUMS

Ko lai tev, jaunam,
kas griestiem cauri
gribi spraukties
un augt —
vēlu?

Galotnes galotnei būt —
tā tālāk redz, asāk jūt,
un visu sauli spēj gūt.

Tā apvāršņa malu jauž,
to glāsamāk vēji glauž —
un pirmo to vētra lauž!

Tev ceļš uz mērķi lai viss —
jo gals ir viens
un viss jauna sākums.

ŠAUBAS

Vai jau esmu
vienīgais latviešu dzejnieks,
kuŗam uz dainu
septītā sējuma sēd
labestīgs pūķis?

Vienīgais, kas māju
vecumam savam pircis
svešumā nav,
aizmirstot mājas?

Neticīgs ticēt,
ka vecā pasaulē pulka
klīst gājuma mūsu,
pirtī somu
ar Kanadas bērzu
tvanīgo slotu
uzsītu vienīgi sev.

ANNO 1944. RUDENĪ

Dzīras svinot uz bērēm tika lūgts —
jaunais vīns būs nāvīgi rūgts.

Mājas un zeme dega —
kā saules sega
miežu lauks brieda zīdāini
vilņains spīdot
pret sērmūkšu sārtošanu.
Aiz nopļaut aizmirstām druvām
kaŗa pērkons grauda
austrumu pamalē tuvu —

Bēgļu ceļa putekļos aizslāpusi
asarās rūgta mute dzēra
vēsā pagrabā glabātu
aizpēno sērmūkšu vīnu
bez sāta un mēra —
Nedzēšami spalģas slāpes
pārpilna kausa tveršanā
un savu bēŗu dzeršanā —

Vīns spēlējoties
traukos un mutēs lējās,
kas raudot smējās —

Dzīras svinot uz bērēm tika lūgts —
jaunais vīns būs nāvīgi rūgts.

Mājas un zeme dega —
dūmos zuda miežu lauka saules sega —
samelnēja sarkanie sērmūkšu cekuli —
cilvēks kļuva par bēguli tekuli —

Ik gadskārtas, kad sērmūkšas sārto,
stāvu Anno 1944. rudens vārtos —
nedzēšami spalgas slāpes
nebeidzamu bērņu dzeršanā.

ANTIŅA PĀRDOMAS

Aizejot bijām karsti,
cuksti un taisnīgi,
paši —
visi par vienu
mantu — brīvību!

Šodien dzīvo ceļš,
svešumā sasaukušos
nepazudušo dēlu un meitu,
ir domas par tēvuzemi —
nevaicājot, ko par to
teiks remdenie
visi par vienu —
mantu brīvībā.

Skaitīsim ceļa biedrus:
tu un viņš,
es — Āntiņš!
Kaut tikai spētum
domāt, ko domājam,
runāt, ko domājam,
ticēt, ko runājam!

Vītos svešuma ceļam
atceļš līdztekus
stāvā kalnā —
domu brīvībā.

VIEŠŅA UN TRIMDINIEKS

(Svētdienas rīts kādā Kanadas latviešu lauku mājā, sešdesmito gadu sākumā. Pie brokastu galda sēd Viešņa no mājām, viņas radinieki un nule ciemos iebraukušais Trimdinieks, latviešu kopas priekšnieks tuvējā pilsētā).

Viešņa (no bezmiega, nesenā ceļa putekļiem, tikšanās prieka asarām iekaisušām acīm droši skatās pretim vaicātājam).

Trimdinieks (radīs bieži un daudz runāt, tieši izprašnāt manās).

T: Un Brīvības pieminēklis?
vai tam Rīgas sirdī
stāvēt ļauj?

V: Jā, Važu rāvējs rauj,
Trīs zvaigznes blāv.

T: To viņi nenovāks, iemīļots tautā!
Un bērni skolās daudz par to jautā?

V: Nē, nejautā nekā.

T: Kamdēļ? Kā tā?

V: Tamdēļ,
ka vecāki viņiem par to teikuši.

- T: Kā vecāki to veikuši?
Ko viņi stāstījuši būtu?
- V: (sastrēgstot jūtām,
balsī aizlauztā)
Nu, tā —
to, kas viņiem bija jāsaka.
- T: Nāves smaka!
Sazin' lai suns!
Viņa baidās runāt!
- V: (Domā — ja teikšu, ko mēdzam sacīt, jau pēc dažām
dienām desmitkārt pārspilētu, sagrozītu to pārrunās
Rīgā...)
Nē, viņa nebaidās —
viņa domā!
- T: (brīdi pakausi kasījis):
Jums tur uz putēšanu viss —
pat Dziesmu svētki, Mežaparkā,
kas esot ne zaļš, bet sarkans —
no Zviedrijas vēsts: lēti,
tikai vidēji apmeklēti.
- V: Dziesmu svētki svēti —
jauns dzejnieks raksta.
- T: Pirmajā daļā ticis aplaudēts maz.
- V: Latvieši vēsi, kamēr iesildās.
(Nestāsta, ka tad tieši
krievu dziesmas dziedātas...)
- T: Mūsu Dziesmu svētkos senās dziesmas
dažkārt atkārtoti.
Rīgā tikai beigās kāda piedeva dota.

- V: (lepnā spītā)
Vēl sajūsma tautā mīt —
vienu dziesmu treji lāgi dziedāt
klausītāji lūdzot spieda!
- T: Kā to dziesmu sauca:
Zviedrijas ziņotājs sacījis:
Priedes, vējš jūru jaucis —
bij uz to pusi?
- V: (norij asaru kamolu kaklā.
Brīdi klusējusi)
Neatceros —
brīžiem atmiņa tumst akla.
- T: (pret kurpes papēdi
angļu pipi izdauza.)
- V.: (dzird un brīnās, ka visi nedzird —
toreiz treji lāgi dziedāto:
Vējš augstākās priedes nolauza).

Valentinam Pelēcim

ES AIZMIRSU PATEIKT

Es aizmirsu pateikt,
lai jūs nedzenat
manām robežām stabiņus —
mani lauki vēl nav izmērīti.

Es aizmirsu pateikt,
lai jūs veltīgi
nesienat dzirnu akmeņus,
saukļus, zīmogus, statusus
man pie apziņas —
man jāceļas lidus.

Es aizmirsu pateikt,
lai jūs man neuzspiežat
svešu ģīmi un līdzību —
varbūt
es esmu spoks,
velis vai ragana —
bet es esmu sava
pati un viena —

Kad mani sauks vārdā
mana tauta uz savas zemes
es atbalsošos — cilvēks.

MAIZE NO MĀJĀM

Bērnībā mani mācīja:
maizīte nokrita,
pacel to,
nobučo un apēd —

Tāla ciema maize
maize no mājām
doniņa cieta
briedīgi brūna —
Turu to rokās
piespiežu lūpām
pirms to ar gausu
sāk ēst mana mute —

Arāju roku
cepēju roku
devēju roku
raženo spēku —

Nepelnītu apēdu
bāra bērnu tiesu —
vienas nu asaras
viena nu brīvība —

Pamātes zemē
sērdienes spēku
dodi man svētā
Latvijas maize!

MĪLESTĪBAS TIESĪBAS

Mana zeme, pazudināšanā
tu nebiji man klāt —
Šausmās un žēlās klusējot kļiedzu
nekad un nekur tevi neaizliedzot —
Bez asarainām bērēm
bez izmisuma sērām
par nāvi domādama
tiecos tavā trūdainā augsnā
tavā asinīm svētītā augsnā
kļauties —
Lūdzos tevī, kad nebūšu, būt —
lai zeme zemi par vienu topot jūt,
savā vietā atgriezusies sabirt
kopā ar smiltīm nemirstīgām.

Vai esmu no jauna cēlusies,
dīgusi, atzēlusī?
Traucos uz tavu pusi
un zinu un jūtu:
man vajag tavas dzīvības
grūtumā būt!
Kāroju tevi mīlēt
prieka un sāpju brīvībā!

Manas mīlestības tiesības
neviens nespēj man liegt,
čukstus kliežu
savu dzimto daļu:
tevi, Latvija, mīlēt!
Tevi mīlot vēl dienu,
vēl mūžību dzīvot
prieka un sāpju brīvībā,
pirms topam par vienu —
pirms mana patīgā esme zūd
tavos svētajos trūdās.

*Irmāi Grebzdei dāvināts,
17. martā 1968. g., Montreālā*

NEZINĀMĀ MAIZE

Ticēt dzirdēt mīlēt
jaunie topošie veccilvēki
visi visas dievgaldnieki —
Nezināmo Maizi
sadalām

riecienos

kumosos

drupatās —

rokā dotu
pasta nestu
svešuma mājās
rieta dziesnā
rīta saulē —

noraušot asaru
pārmetot krustu
aizveļot acis
liekot pie mutes

tīrām rokām.

Āizlūdzot svētījot
noliecot galvas
Nezināmai Maizei —

Ne tava tēva druvas
ne viņu tēva maluma

ne mūsu mātes cepiena —
Rīgas tirgū
kolhoza sievas
raupju roku sniegtai
svešnieci ciemos —
Āplis viducī
krustiņa vietā —
aplī ģied sauli
krustu met beigās —

Vai esi vairāk
vai esi mazāk —
visas tautas
visas zemes

scules

sviedru

sāpju

spīta

Nezināmā Maize?

Senlaikos šodien
Nezināmā Kareivja
mūžīgai slavai —
Nezināmās Mātes
asarām lūgsnām —
Nezināmā zināmam kapam
svētkos sūtņi
sviniģiem soģiem
noliektām galvām
cilindros nesa
laurus runas —

Nākam no svešuma
ticēt dzirdēt mīlēt
jaunie topošie veccilvēki
visi visas dievgaldnieki
dalijušies paši
Zināmas Zemes

Nezināmā Maizē —

Iesvaidīti
nebeidzamām slāpēm
pēc brīvības ūdens

mūsu zemes dzīvībai!

S A T U R A :

I

Viss tuvais tālu
viss tālais tuvu

Suniska pašsaruna	9
Saudade	11
Čikagā	13
Vedinā zīmes	18
Logi	20
Mātes dienas puķu tirgus	21
Ja es gleznotu	23
Par sāpēm	27
Mans krustdēls un dinozauri	29

II

Smilšu rokas mani turā
smilšu mute mīļus vārdus dod

Paradīze bij jauna	33
------------------------------	----

Jāsatiek	35
Sonets ar kodu	37
Romantisks īsais sonets	38
Sarkanās gladiolas	39
Divās gaismās	40
Rokiju kalnos	41
Vārtos	43
Smilšu miļā	44
Dienā, kad rudens sākas	46

III

Uz akmens šūt medus kāres

Svešā dārzā	49
Plaukšanai šonakt zaros	51
Kaledonijas kalnāju	52
Liepas zied	53
Pret sauli ziedēja	54
Saule tā pati	55
Siltā atvasaras naktī	56
Stāva kalna	57
Divu tauriņu	59
Dzintara lāse	60
Pa tumsas taku nāc	61
Rudens naktī	62
Vai sudrabotas strūklas smejas	63

Maskokā	64
Vidusjūra	65
Pieci putni	66
Zilie sīļi	67
Lietū	67
Lido	68
Gatavība	69
Vasaras ciemos	70

IV

Pamātes zemē
sērdienes spēku
dodi man svētā
Latvijas maize!

Dziesmotsais spēks	73
Ziemas Saulgriežos	75
Zila gaisma	77
Bluķi stāvā kalnā veļam	78
Lieladiena aust	79
Viedais	80
Pēc divdesmīt gadiem	81
Šie stilbi auti	82
Sēlijas ķoniņš	83
Šūpuļa dziesma svešumā	84
Latvijas dienā	85

Vēlējums	87
Šaubas	88
Anno 1944. rudenī	89
Antiņa pārdomas	91
Viešņa	93
Es aizmirsu pateikt	96
Maize no mājām	97
Mīlestības tiesības	99
Nezināmā maize	100

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0310057378

